

ЕКСТЕР Олександра Олександрівна (06(18). 01. 1882, м. Білосток, нині Польща — 17. 03. 1949, містечко Фонтене-о-Роз, поблизу Парижа) — живописець, графік, сценограф і педагог. Навч. у Київ. худож. училищі (1901–03, 1906; викл. *М. Пимоненко*), приватно у *С. Світославського*, академії Гранд-Шом'єр у Парижі (1908; майстерня *К. Дельваля*). У будинку свого чоловіка в Києві відкрила художню майстерню, де у різні роки бували *А. Ахматова*, *І. Еренбург*, *В. Шкловський*, *М. Гумільов*, *Д. Бурлюк*, *Б. Лівшиць* та ін. 1908 у Парижі познайомилася з *П. Пікассо*, *Г. Аполлінером*. 1908 експонувала власні полотна у Києві на виставці ж. «Въ міръ искусствъ», а також на авангард. виставці «Звено» з братами *Бурлюками*, *Н. Гончаровою*, *М. Ларіоновим*. Учасниця авангард. об'єдн. художників Росії «Бубновий валет» (1910), «Спілка молоді»; а також модерніст. виставок у Франції, Італії. 1914 спільно з *О. Богомазовим* організувала виставку «лівих» київ. художників «Кільце». 1915 експонувала свої твори на виставках «Трамвай В» у С.-Петербурзі. Як чл.-засн. Київ. кустар. товариства сприяла відродженню нар. промислів у с. *Вербівка* *Чигирин. пов. Київ. губ.* (нині *Кам'ян. р-ну Черкас. обл.*) та с. *Скопці* *Переяслав. пов. Полтав. губ.* (нині с. *Веселинівка* *Баришів. р-ну Київ. обл.*). Заснувала київ. школу кубофутурист. та конструктивіст. сценографії. Працювала над оформленням балет. постановок київ. студії *Б. Ніжинської*. Створила майстерню декор. мистецтва. Організаторка 1-го Всеукр. з'їзду діячів культури за гетьмана *П. Скоропадського* (1918). Ви-

ступала на відкритті виставки декор. робіт *Є. Прибильської* та нар. художниці *Г. Собачко-Шостак* (1918). Викладала у влас. студії декор. мистецтва у Києві (1918–19), Одесі (1919–20), а також у ВДХУТЕМАСі (Москва, 1921–22). Брала участь у створенні більшов. агітпропу (Київ, Одеса, 1919). Серед її учнів і послідовників — *А. Петрицький*, *В. Меллер*, *О. Хвостенко-Хвостов*. Творчість *Е.* пов'язана з кубізмом, конструктивізмом, пуризмом. Створила кубофутурист. варіант абстракт. живопису. Була дизайнером книг, одягу, працювала у кіно з реж. *Я. Протазановим*. 1916–21 — гол. художник Моск. камер. театру *О. Таїрова* (вистави «Саломея» *О. Вайльда*, 1917; «Ромео і Джульєтта» *В. Шекспіра*, 1921). Від 1924 — у Парижі, де викладала в Академії сучас. мистецтва *Ф. Леже*. Учасниця виставки «Укр. живопис 17–20 ст.» (Київ, 1929). У 1930–40-х рр. створювала декор. панно, рукописні книги, виставлялася у країнах Європи та США.

Основні твори

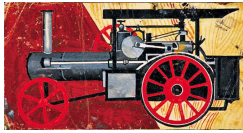
живопис — «Міст. Севр» (1912), «Фундуклеївська вулиця у Києві» (1914), «Динаміка кольору» (1916), «Місто вночі» (1919), «Конструкція кольору» (1924), «Рибачка», «Дівчина з мандоліною» (обидва — 1928); графіка — «Костюм Джульєтти» (1920), ескіз до вистави «Отелло» *В. Шекспіра* (1930).

Рекомендована література

1. Коваленко Г. Театр і живопис Олександри Екстер // УТ. 1988. № 4;
2. Александра Экстер. От импрессионизма к конструктивизму: Каталог выставки. Москва, 1988;
3. Горбачов Д. Олександра Екстер у Києві // Всесвіт. 1988. № 10;
4. Коваленко Г. Ф. Александра Экстер: Путь художника. Художник и время. Москва, 1993;
5. Горбачов Д. Олександра Екстер у Києві і в Парижі // Хроніки-2000. 2000. № 35–36;
6. J. Bowlit, J. Chauvelin, N. Filatoff, D. Horbachov. Alexandra Exter. Paris, 2003;
7. Коваленко Г. Натюрморты Александры Экстер // Рус. искусство. 2006. № 4.

Д. О. Горбачов

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Екстер Олександра Олександрівна / Д. О. Горбачов // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-18836>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).